

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. Expediuntur, quæ spectant ad Usurarium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

exigendo tantum, quæ ad expensas necessarias requiruntur, non tamen exigendo id, quod requiritur, ut liberaliter donetur deponentibus in eo pecuniam, ut ad id alliciantur. Ratio est, quia solius Supremi Principis est posse in bonum Communitatis bona unius alteri erogare. Num autem possit ab his Montibus aliquid exigi ultra sortem, & ultra expensas necessarias, ut possit Mons augeri in subsidium pauperum? Expendimus fusc in Opusculo laudato, commendando praxim Montium frumentariorum, quos in singulis Oppidis summa cum laude erexit Eminentissimus Ursinus in sua Archidicæsi Beneventana.

XIV. Quæritur undecimo: An qui bona fide celebravit contractum injustum, & usurarium, putans esse justum, possit retinere lucrum, quod acquisivisset, si celebrasset Contractum justum, verbi gratia, societatis trium, vel Censuræ, vel Cambii, &c., quem procul dubio celebrasset, si scivisset, Contractum celebratum esse usurarium?

Respondeo, certum esse, quod si mala fide illum celebravit, non possit ullum lucrum retinere; nam non satis est, quod celebrasset Contractum justum lucrosum, ut possit actu lucrum percipere, ut communissime docent contra Verricel. tract. 4. quæst. moral. 2. num. 3. apud Tambur. cap. 8. §. 3.: Si tamen bona fide illum celebravit, Azor., Salon., Sylvest., & alii apud Dian. part. 1. tract. 8. resol. 47. propter eandem rationem putant, quod nec possit lucrum ullum retinere; Præsertim quia forte mutuarius nollet in alium Contractum consentire. Sed oppositum probabiliter sentiunt Sà, Tanner., & alii apud Dian. part. 2. tract. 5. resol. 92., quia qui bona fide celebrat Contractum usurarium, putans illum esse justum, implicite vult justum titulum, & intendit lucrari eo modo, quo licite

potest; videturque mutuarius in id consentire implicite ad non fraudandum mutuantem lucro, quod licite posset acquirere. Idque præsertim est verum, si Mutuator dicat expresse se velle lucrari, verbi gratia, sex in singulos centenarios eo modo meliori, quo potest. Quam formulam solent Notarii addere Instrumentis, quia talis censetur esse mens contrahentis bona fide, quando res ipsis est obscura, & vident passim a timoratis similes Contractum celebrari.

XV. Rogabis, An obligetur ad restitutionem, qui mutuata alteri pecunia lucrum bona fide accepit, & deinde dubitat, an inierit Contractum licitum; vel dubitat, an habuerit intentionem absolutam saltem implicitam ineundi Contractum licitum, in quo dubio adhuc perseverat post diligentiam adhibitam?

Respondeo negative cum Medin., Valent., Bonac. punct. 11.; quia in dubio melior est conditio possidentis, præsertim in materia iustitiæ.

ARTICULUS V.

Expediuntur, quæ spectant ad Usurarium.

- I. Non acquirit Usurarius dominium rerum per usuram acceptarum, si extant in individuo. Quod si res istas vendiderit, jure positivo fit dominus pretii, quamvis Emptor non fiat dominus rerum illarum.
- II. Si res per usuram accepta misceantur cum aliis rebus usurarii, hic fit dominus illarum: Mutuarius tamen habet tunc actionem personalem adversus usurarium, & probabiliter habet jus in re relate ad illum cumulum.
- III. Usurarius restituere debet res per usuram acceptas, earumque fructus naturales, ac mixtos, necnon lucrum.

- erum cessans, ac damnum emergens, eo prorsus pacto, quo fur. Quid si Officium, aut Beneficium usurarie accepit?
- IV. Tenentur pariter ad restitutionem, qui ad usuras cooperati sunt ex parte mutuantis, non tamen si id fecerint in bonum mutuatarii.
- V. Usurarii manifesti vel ob notorietatem facti, vel ob sententiam iudicis sex gravibus poenis in jure mulentur.
- VI. Num punitio hujus delicti ad iudicem etiam secularem spectet, an ad Ecclesiasticum dumtaxat?
- VII. Licitum est petere mutuum ab Usurario ob indigentiam. Num etiam id liceat, si pecunia petatur mutua ad negotiandum?
- VIII. Num peccet mortaliter, qui petit ab Usurario mutuum, ut eo ad vana, & inutilia utatur?
- IX. Si Usurarius sit habitualiter paratus ad dandum mutuum sub usuris, probabilius peccat mortaliter, qui illud petit ad usus vanos, aut malos. Si vero sit paratus actualiter, probabiliter solum peccat venialiter; quia illud petit sine ulla causa honesta.

I. **Q**uæritur primo: An usurarius acquirat dominium usurarum? Respondeo, & dico primo cum communi apud Molin. disp. 326., Less., Trull. disp. 17.; Si res usuraria extat in individuo, quin sit permixta cum aliis rebus usurarii, itaut discerni nequeat, tunc dominium non est translatum in usurarium; atque adeo fructus rei pertinent ad mutuatarium, qui est dominus, & illi res perit, si fortuito pereat, eodem modo prorsus, ac res furtiva. Ratio est, quia non satis est mera traditio rei ad transferendum dominium, nisi etiam habeatur titulus justus, sive sit liberalis donatio, sive venditio, &c., ex leg. *Nunquam*, §.

De acquirendo rerum dominio; atqui in casu nostro non habetur titulus justus; ergo dominium non transfertur. Verum tamen est, quod si usurarius vendat rem acquisitam per usuram, fit dominus pretii, quando emptor bona fide emit, etiamsi emptor non fiat dominus rei; idque verum est non quidem jure naturali, sed jure Cæsareo, ex leg. *Si in emptione*, ff. *De contrahenda emptione*.

II. Dico secundo: Si res usuraria sine voluntate mutuatarii misceatur cum aliis similibus rebus usurarii, itaut discerni nequeat, ut frumentum cum frumento, tunc rei illius transfertur dominium in usurarium, itaut mutuatario tantum competat actio in personam, non in rem, ex leg. *Si alicui*, ff. *De solutionibus*. Notat tamen Trull. lib. 7. cap. 11. dub. 3. ex Less. cap. 20. num. 157. valde probabile esse, & juri naturali conformem, quod mutuatarius habeat etiam jus in re relate ad talem cumulum, itaut ante alios illi debeat ex tali cumulo satisfieri; Immo potest ex illo sibi occulte accipere, quod suum est. Dixi, si sine voluntate mutuatarii misceatur, nam quando duo de communi consensu miscent rem aliquam, tunc uterque est æque dominus cumuli, ut notat Molin. disp. 326.

III. Quæritur secundo; Quid debeat usurarius restituere?

Respondeo, restituendam esse, Primo rem scænebrem, seu acquisitam per usuram; Secundo, ejus fructus jam perceptos, etiamsi domino res illa non fructificasset, dummodo sint fructus rei, non industriæ; si enim cum pecunia scænebri usurarius negotiatus esset, non tenetur lucrum restituere, ut communiter docent de future, quia esset fructus meræ industriæ; fructus tamen naturales, & mixti restitui debent deductis expensis; quod etiam concedunt, qui docent dominium

nium rei scenebris transferri in usurarium, ut notat Trull. dub. 18. ; Tertio, lucrum cessans, & damnum emergens; Quarto, si Contractus est usurarius præcise propter obligationem superadditam, non ex eo quod damnum ullum sequatur mutuuario, (verbi gratia, si mutuasti cum obligatione, ut ille frequentet tuum molendinum dando solitum pretium,) tunc ad restitutionem satis est, ut talis obligatio tollatur, nec debet quicquam restitui pro obligatione imposta; Quinto, qui mutuavit cum pacto, ut sibi conferatur officium, quod gratis conferri solet, debet officium resignare; quamvis non teneatur restituere fructus perceptos, si tali officio erat dignus, quia illi debentur ob justum stipendium laborum; si vero esset indignus, & cum damno vel Republicæ, vel particularium illud administravit, debet tale damnum compensare, nec tenetur quicquam mutuanti dare, si nullum illi damnum secutum est: Demum, qui mutuavit cum pacto, ut sibi Beneficium conferatur, debet tale Beneficium resignare, & fructus perceptos in pios usus erogare, nisi utatur Bulla Compositionis.

IV. Tenentur autem ad restitutionem non solum usurarii, sed etiam qui ad usuram cooperantur ex parte mutuantis; non vero qui agunt partes mutuarii. Sicut enim non peccat mutuarius accipiendo mutuum ad usuram, ita nec qui ejus partes agunt. Quare tenentur ad restitutionem Judices, qui compellunt solvere usuras, vel nolunt audire mutuarios volentes repetere usuras. Similiter qui illas consulunt, vel exigunt, aut aliter sunt causa efficax illarum, ut sunt testes, & Notarii concurrentes ad instrumentum usurarium, & proxenetæ, qui quærunt mutuarios egentes, ut ad usurarios adducant, si ad instantiam mutuantis id agant proxenetæ; Secus vero si ad in-

stantiam Mutuarii, aut si se teneant ex parte mutuantis, & non sint causa efficax usurarum; ut sunt, qui notant rationes dati, & expensi.

V. Quæritur tertio: Quænam sint usurariorum pœnæ?

Respondeo, usurarios, qui vel sunt manifesti proprio facto, dantes palam ad usuram, itaut nulla tergiversatione celari possint; vel sunt iudicis sententia de hoc crimine condemnati, Primo esse infames infamia juris, atque adeo irregulares, & Beneficii incapaces; Secundo, ad communionem altaris non esse admittendos; Tertio, nec ad Sacramentum Pœnitentiæ, donec satisfecerint, vel dederint cautionem sive pignoratitiam, sive fidejussoriam Creditoribus ipsis, si sint præsentis, vel Episcopo, aut Vicario, aut Parocho, coram testibus, vel Notario habenti mandatum Episcopi, ex Cap. *Quamquam, de Usuris lib. 6.*; Vel si id non possint, debent jurare, se non posse, sed facturos quod poterunt; Quarto, nec ad sepulturam Ecclesiasticam admittendi sunt, & illos sepelientes sunt excommunicati; Quinto, testamenta eorum sunt irrita; Sexto, Ecclesiastici tenentur e suis Terris usurarios alienigenas, (id est qui ibi nati non sunt,) intra tres menses expellere.

VI. Utrum autem punitio hujus delicti pertineat ad Judicem Ecclesiasticum dumtaxat, an etiam ad sæcularem? Aliqui putant contra Tuscum, & Clarum, judicem sæcularem posse inter sæculares de usura cognoscere, sive de jure, sive de facto.

VII. Quæritur ultimo; An liceat petere mutuum ab usurario parato?

Respondeo, probabiliter nunquam licere petere mutuum expresse sub usuris; quia sic peteretur aliquid intrinsece malum, quod non licet. Ita Vasq., & alii apud Dian. part. 5. tract. 7. resol. 8. contra Sanch., Valent., Mo-

Molin.; qui putant posse sic peti; quia sensus talis petitionis est conditionatus, & permissivus, videlicet, da mihi mutuum, & si aliter nolis dare, quam sub usuris, illas tibi promitto. Verum petere mutuum promittendo usuras, cum sit inducere proximum ad peccatum, non licet sine causa sufficienti, quia tenemur peccata proximi etiam impedire, quoties commode possumus: Quare si petamus mutuum ob indigentiam, non peccamus permittendo peccatum usurarii; Si vero petamus non propter indigentiam, sed propter utilitatem, videlicet ad negotiandum, ut lucremur, putant communiter contra Rebell., quod nec peccemus, quia habemus justam causam permittendi peccatum usurarii.

VIII. Difficultas est, Utrum mortaliter peccet, qui petit mutuum ab usurario ad vana, & inutilia, puta ad epulas superfluas, ad ludos otiosos? Sanch. lib. 3. Sum. cap. 8. num. 23. apud Bonac. putat, quod peccet venialiter ob finem venialiter malum; quia peccatum usurarii non est impurandum petenti mutuum, sed malitiae mutuantis: Sicuti si femina domo egrediatur sciens se ab adolescente impudico concupiscendam, probabiliter juxta plurium sententiam apud Dianam p. 3. tract. 7. resol. 31. venialiter tantum peccat. Verum Suar., Molin., Valent., Rebell., & Bonac. punct. 13. putant peccare mortaliter, etiamsi usurarius sit paratus, (quod tamen negat Sal. de Usuris disp. 48.) Ratio est, quia sine causa non possumus cooperari in mortale peccatum proximi, sed tenemur illud vitare ex charitate; qui autem petit mutuum non ob necessita-

tem, vel utilitatem, sed ob vana, & inutilia, nullam videtur habere causam cooperandi peccato usurarii; ergo mortaliter peccat.

IX. Demum Dian. part. 5. tract. 7. resol. 8. apud Tambur. lib. 5. cap. 2. ex Petro Hurtad. docet probabile esse, sine scrupulo peccati mortalis peti posse ab usurario parato; Sicut etiam peti posse Sacramenta a parato ministrare illa sub mortali; & suppeditari cibos parato frangere jejunium; quia usurarius non cadit in peccatum occasione alterius, sed ex insigni, & depravatissima malitia sua. Ita etiam Armill., Sot., Tolet., Cajet., Sa^o apud Sal., qui sic distinguit; Vel usurarius est habitualiter, vel solum actualiter paratus dare sub usuris; si actualiter, putat, quod peccet venialiter propter scandala, quatenus petit mutuum sine causa honesta, etiamsi illud petat ob finem mortaliter malum, puta ad fornicandum. Ratio est, quia quando ille est paratus actualiter dare sub usuris, quamvis physice repetat actum peccaminosum, moraliter tamen non repetit, sed in eodem actu manet, ipsumque continuat, & solum opere externo consummat; hoc autem videtur esse modicum damnum spirituale; & ideo qui est occasio illius, petendo sine causa honesta mutuum, praebet occasionem modici damni spiritualis, unde venialiter peccat: Si vero ille non esset actualiter, sed habitualiter paratus dare sub usuris, probabiliorem putat sententiam, quod peccet mortaliter, quam quod solum venialiter, si sine fine honesto petat mutuum.